

BIREYSEL EMEKLILIK SISTEMI

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu 7 Ekim 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yapılan mevzuat çalışmaları ile sistemin etkili bir biçimde uygulanabilmesini teminen gerekli olan idari ve hukuki çerçeve çizilmiş ve **27 Ekim 2003** tarihinde emeklilik şirketleri faaliyete geçmiştir.

- ✓ Kişilerin yaşlılıklarında veya çalışamaz duruma geldiklerinde ek bir gelir elde etmeye dönük,
- ✓ Katkılar her bir ferdin, bireysel olarak açılacak hesaplarda takip edildiği,
- ✓ Yatırım meblağın ve yatırım şeklinin, katılımcının kendisinin tercihlerine göre seçtiği,
- ✓ Kamu emeklilik sistemlerini tamamlayıcı nitelikte, ama zorunlu kamu sigortalarından bağımsız,
- ✓ Özel emeklilik şirketleri tarafından yönetilen,
- ✓ Zorunlu/Gönüllü katılıma dayalı, bir tasarruf sistemidir.
- ✓ Kişinin herhangi bir sosyal güvenlik sistemine kayıtlı olması veya olmaması sisteme katılımı önemi yoktur.
- ✓ Emeklilik sisteminin herhangi bir sağlık hizmeti yoktur.

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ İLE HAYAT SİGORTALARI ARASINDAKİ FARKLAR

- Hayat sigortalarında ödenen meblağa prim, bireysel emeklilik sisteminde ise katılım payı denilmektedir.
- Hayat sigortalarında riskini satan kişiye sigortalı, bireysel emeklilik sisteminde katılım payı ödeyen kişiye ise katılımcı denilmektedir.
- Hayat sigortaları risk unsurunu içeren bir sigortacılık faaliyeti, bireysel emeklilik sisteminde ise bir tasarruf enstrümanıdır.
- Birikimli hayat sigortalarında, emeklilik hakkını kazanabilmek için en az 10 yıl prim yatırma zorunluluğu vardır. Yaş sınırı yoktur. Bireysel emeklilik sisteminde ise 10 yıl katkı payı yatırmanın yanında en az 56 yaş sınırlaması vardır.
- Hayat sigortalarında sisteme katılabilmek için yaş sınırı vardır. 65 yaş üzeri sigorta yapılmaz. Bireysel emeklilik sisteminde ise yaş sınırı yoktur. Reşit olmak yeterlidir.
- Hayat sigortalarında toplanan primler yine sigorta şirketi tarafından yönetilir. Bireysel emeklilik sisteminde ise toplanan katkı payları portföy yönetim şirketleri tarafından yönetilir.
- Hayat sigorta şirketlerinde birikimler, başka bir sigorta şirketine aktarılamaz. Bireysel emeklilik sisteminde ise bir yıldan sonra, hiçbir masraf ödemediği başka bir şirkete aktarılabilir.
- Hayat sigorta şirketleri ilk kayıta herhangi bir masraf ödenmezken, bireysel emeklilik sisteminde giriş aidatı ödemesi yapılır.
- Hayat sigortaları risk unsurunu içerdiğinden, sigortalı sözleşme süresi içerisinde ölümü veya kalıcı sakatlanması halinde verilen teminat, bireysel emeklilik sisteminde yoktur.
- Vergi uygulama oranları her iki sistemde farklıdır.

SORU : Bireysel Emeklilik Sistemi nasıl işlemektedir?

- Emeklilik şirketi sisteme girmek isteyen katılımcının, ortalama gelir düzeyini, risk profilini, önceliklerini, ihtiyaçlarını ve emeklilik dönemindeki beklentilerini göz önüne alarak katılımcıya en uygun planı hazırlar. Katılımcının planı kabul etmesi durumunda, emeklilik sözleşmesi başvuru formunu doldurup, imzalayarak ilk katkı payını öder. Böylece emeklilik şirketi ile katılımcı arasında emeklilik sözleşmesi yürürlüğe girmiş olur. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, katılımcı adına bireysel emeklilik hesabı açılır. Katılımcının bireysel emeklilik sisteminde bulunduğu sürece, ödediği katkı payları ve getirileri, emeklilik şirketini değiştirse bile, aynı hesapta takip edilir. Katkı payları, seçilen emeklilik planında belirlenmiş, emeklilik yatırım fonlarında, portföy yöneticisi tarafından değerlendirilir.

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ

Bireysel Emeklilik Sistemini altı aşamada inceleyebiliriz.

- Bireysel veya Grup Katılımı
- Gider ve Kesintiler
- Katkıların Yatırıma Yönlendirilmesi
- Emeklilik veya Emekliliğe Hak Kazanmadan Ayrılma
- Denetim ne Gözetim
- Vergi ve Devlet Katkısı

İ) BİREYSEL veya GRUP KATILIMI

- Medeni haklarını kullanma ehliyetine haiz her kişi, bireysel emeklilik şirketi ile sözleşme imzalamak şartıyla, bireysel emeklilik sistemine katılabilir. **Katılımcı giriş bilgi formunu ve teklif formunu doldurarak imzalar. İmzalı formların birer örneği katılımcıya verilir.**
- **1 Ocak 2017 Tarihi itibariyle 45 yaş altı tüm çalışanlar işveren üzerinden sisteme katılma zorunluluğu getirilmiştir.**
- Emeklilik sözleşmesi, katılımcının sisteme girmesine, sistemden ayrılmasına, emekli olmasına, katkıların ödenmesine, bu katkıların bireysel emeklilik hesaplarında izlenmesine, fonlarda yatırıma yönlendirilmesine ve katılımcı lehdarına yapılacak ödemelere ilişkin esaslar ile tarafların diğer hak ve yükümlülüklerini düzenleyen, esas olarak katılımcı ve şirketin taraf olarak yer aldığı bir sözleşmedir. Emeklilik sözleşmesinin şekil ve şartları, müsteşarlık tarafından belirlenir.
- Türkiye’de yaşayan yabancıların katılabileceği gibi, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızda katılabilir. Emeklilik şirketi olarak bu sisteme katılım olsa bile hesaplar bireysel bazda takip edilir. Her bir katılımcı için ayrı hesap açılır. İşveren katkıları da bireysel hesaplara yönlendirilir.
- Sosyal Güvenlik Sistemi ile hiçbir bağı yoktur.

i) BİREYSEL veya GRUP KATILIMI

Emeklilik sözleşmesi bireysel veya grup emeklilik sözleşmesi olarak yapılabilir. Grup emeklilik sözleşmesi, gruba bağlı bireysel veya işveren grup emeklilik sözleşmesi olarak düzenlenir.

- **Bireysel emeklilik sözleşmesi:** Bireysel emeklilik planına bağlı olarak şirket ile katılımcının taraf olarak yer aldığı bir sözleşmedir.
- **Gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesi:** Grup emeklilik planına bağlı olarak şirket ile katılımcının taraf olarak yer aldığı bir sözleşmedir.
- **İşveren grup emeklilik sözleşmesi:** Bir istihdam ilişkisine dayalı olarak veya katılımcı lehine bir sponsor kuruluş ile şirket arasında imzalanan ve katılımcı adına sponsor kuruluş tarafından katkı payı ödenen bir sözleşmedir.

Hangi ödemeler işveren grup emeklilik sözleşmesi kapsamına girer?

Sponsor kuruluş tarafından bir işveren grup emeklilik sözleşmesine dayalı olarak çalışanının ad ve hesabına ödenen katkı payları ile dernek, vakıf, sandık veya tüzel kişiliği haiz bir meslek kuruluşu tarafından üyeleri hesabına ödenen katkı payları işveren grup emeklilik sözleşmeleri kapsamında değerlendirilir.

Gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesindeki haklar kim tarafından kullanılabilir?

Sözleşmeden kaynaklanan haklar kural olarak katılımcı tarafından kullanılır. Sistemden ayrılma ve emeklilik hakkı hariç diğer hakların katılımcı ad ve hesabına katkı payı ödeyen kişiler tarafından kullanılması kararlaştırılabilir.

İşverenin adıma ödediği katkı paylarını hemen alabilir miyim? İşveren bu tutarı hak edebilmem için koşul koyabilir mi?

Sponsor kuruluş, ödediği katkı paylarına ilişkin birikimlerin çalışan ya da üye tarafından hak edilmesi için hak kazanma süresi belirleyebilir. Bu süre, katılımcının grup emeklilik sözleşmesine giriş tarihinden itibaren bir yıldan az yedi yıldan fazla olamaz.

- **Emeklilik sözleşmem ne zaman yürürlüğe girer?**

Emeklilik sözleşmesi, emeklilik şirketi tarafından reddedilmediği sürece, varsa blokaj süresi tamamlandıktan sonra katkı payı olarak yapılan ilk ödemenin şirket hesaplarına nakden intikal ettiği tarihte yürürlüğe girer.

- **Birden fazla sözleşmem var. Eski olandan ayrılmak istiyorum. Emekliliğe hak kazanmamı etkiler mi?**

Evet, sonlandırılan sözleşmeden kaynaklanan sistemde geçirilen süre kaybedilir. Sisteme giriş tarihi, halen yürürlükte olan en eski sözleşmeye göre değiştirilir.

Emeklilik sözleşmesi:

- Şirket tarafından reddedilmediği takdirde, varsa blokaj süresinin tamamlanmasını müteakip, katkı payı olarak yapılan ilk ödemenin şirket hesaplarına nakden intikal ettiği tarihte yürürlüğe girer.
- Katılımcı, teklif formunun imzalanmasını veya teklifin onaylanmasını müteakip 60 gün (2 ay) içinde cayma hakkına sahiptir.
- Cayma bildiriminin şirkete ulaşmasını müteakip verilen ödeme talimatları iptal ettirilir ve yapılan tüm ödemeler, fon toplam gider kesintisi haricinde hiçbir kesinti yapılmadan, varsa yatırım gelirleriyle birlikte 10 iş günü içinde ödeyene iade edilir.

ii) GİDER veya KESİNTİLER

- Giriş Aidatı
- Yönetim Gideri
- Ara Verme Kesintisi
- Fon İşletim Gideri

Giriş Aidatı ve Kesintiler

- 01.01.2016 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik ile birlikte bireysel emeklilik sözleşmesinden yapılabilecek kesintiler değişmiştir. Bu kapsamda, sözleşmenin ilk 5 yılı içinde ve 6. yılından itibaren yapılabilecek olan kesintilere ayrıca üst sınır getirilmiştir.

Giriş Aidatı ve Kesintiler

İlk 5 yıl içerisinde yapılabilecek kesintiler:

- Giriş aidatı ve yönetim gider kesintisi toplamı, sözleşmenin ilk 5 yılı süresince, her yıl için ilgili takvim yılı başında belirlenmiş ilk 6 ay için açıklanan aylık brüt asgari ücretin %8,5'ini aşamayacaktır.

Emeklilik, vefat, maluliyet gibi durumlar haricinde sözleşmenin 5 yılı dolmadan sonlandırılması durumunda; ilk 5 yıl içerisinde alınabilecek olan ve ayrılma tarihine kadar tahsil edilmemiş olan tutar, bireysel emeklilik hesabından ertelenmiş giriş aidatı olarak indirilebilecektir.

Sözleşmenin ilk 5 yılından sonra sözleşme sonuna kadar giriş aidatı, yönetim gider kesintisi adı altında herhangi bir kesinti yapılmayacaktır.

iii) Katkuların Yatırıma Yönlendirilmesi

- Mevzuat kapsamında tanımlı asgari katkı payı uygulaması bulunmamaktadır. Emeklilik şirketi yatırılması belirli asgari katkı payı belirleyebilir. Ödenen katkı payları, şirket hesabına intikalini takip eden en geç **ikinci iş gününde** katılımcı adına yatırım hesabına yönlendirmek zorundadır.
- Emeklilik şirketi tarafından tahsil edilen katkı payları, varsa kesintiler yapıldıktan sonra emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilir.
- Katılımcı, birikiminin hangi fon veya fonlarda değerlendireceğine risk ve beklenti tercihinine göre kendisi karar verir.
- Herhangi bir fon dağılımı tercihinde bulunmayan katılımcıların birikimleri, dahil olduğu plan kapsamında sunulan standart fonda yatırıma yönlendirilir.
- Fonlar uzman portföy yöneticileri tarafından yönetilir.
- Sistemde katılımcılara herhangi bir getiri garantisi verilmemektedir.